

22. 7. 2015

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Povinnost obviněného podrobit se identifikačním úkonům podle § 65 zákona o Policii ČR

Stále více obviněných a podezřelých, tedy osob, které je třeba v souladu s principem presumpce nevinny považovat za nevinné a jejichž nevina se také často v dalším průběhu řízení prokáže, se v rámci trestního řízení setkává s požadavkem policejního orgánu, aby se podrobily tzv. „identifikačním úkonům“ ve smyslu § 65 zákona č. [273/2008](#) Sb., o Policii České republiky (dále jen „ZoPČR“). Vzhledem k tomu, že se jedná o úkony, které poměrně zásadním způsobem zasahují do osobnostních práv obviněných a podezřelých, je na místě se ptát, za jakých podmínek je policejní orgán oprávněn tyto úkony provést a zde je v některých případech neprovádí v rozporu s příslušnou legislativou.

Podstata „identifikačních úkonů“

Již samotné vymezení toho, jaké konkrétní úkony se skrývají pod pojmem „identifikační úkony“ používaným policejními orgány, není zcela jasné. Policejní orgán se v tomto směru řídí pokynem policejního prezidenta č. 250/2013, o identifikačních úkonech, ze dne 3. 12. 2013 (dále jen „pokyn policejního prezidenta“), který však dosud nebyl v plném rozsahu zveřejněn. Nevládní neziskové organizaci Iuridicum Remedium se podařilo po vleklých soudních sporech získat na základě zákona č. [106/1999](#) Sb., o svobodném přístupu k informacím, alespoň jeho značně cenzurovanou verzi, ve které je však zcenzurováno i výkladové ustanovení k pojmu „identifikační úkony“.

Z dostupného znění pokynu policejního prezidenta (čl. 2 písm. a) 4.) tedy víme, že identifikačním úkonem se rozumí „odebírání biologického materiálu osoby pro účely stanovení profilu DNA“. O podstatě dalších identifikačních úkonů (čl. 2 písm. a) 1.-3.) není jasno, neboť jsou v dostupném znění pokynu policejního prezidenta začerněny. V praxi však policejní orgány kromě odběru biologického materiálu formou bukalního stěru zpravidla po obviněných a podezřelých požadují, aby se podrobili odběru otisků prstů či fotografování a lze předpokládat, že identifikační úkony uvedené v pokynu policejního prezidenta budou do značné míry odpovídat úkonům vyjmenovaným v § 65 odst. 1 ZoPČR.

Zákonná úprava provádění identifikačních úkonů a pokyn policejního prezidenta

Zákonným podkladem pro provádění identifikačních úkonů je § 65 ZoPČR, dle něhož:

„(1) Policie může při plnění svých úkolů pro účely budoucí identifikace u

a) osoby obviněné ze spáchání úmyslného trestného činu nebo osoby, které bylo sděleno podezření pro spáchání takového trestného činu,

b) osoby ve výkonu trestu odnětí svobody za spáchání úmyslného trestného činu,

c) osoby, již bylo uloženo ochranné léčení nebo zabezpečovací detence, nebo

d) osoby nalezené, po níž bylo vyhlášeno pátrání a jejíž svéprávnost je omezena, snímat daktyloskopické otisky, zjišťovat tělesné znaky, provádět měření těla, pořizovat obrazové, zvukové a obdobné záznamy a odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení.

(2) Nelze-li úkon podle odstavce 1 pro odpor osoby provést, je policista po předchozí marné výzvě oprávněn tento odpor překonat. Způsob překonání odporu musí být přiměřený intenzitě odporu. Překonat odpor osoby nelze, jde-li o odběr krve nebo jiný obdobný úkon spojený se zásahem do tělesné integrity.

(3) Nelze-li úkon podle odstavce 1 provést na místě, je policista oprávněn osobu předvést k jeho provedení. Po provedení úkonu policista osobu propustí.

(4) O provedených úkonech sepíše policista úřední záznam.

(5) Policie osobní údaje získané podle odstavce 1 zlikviduje, jakmile jejich zpracovávání není nezbytné pro účely předcházení, vyhledávání nebo odhalování trestné činnosti anebo stíhání trestných činů nebo zajišťování bezpečnosti České republiky, veřejného pořádku nebo vnitřní bezpečnosti.“

V pokynu policejního prezidenta se pak v čl. 3 odst. 1 písm. b) uvádí, že „V případě obviněného, podezřelého, odsouzeného, osoby, již bylo uloženo ochranné léčení, a osoby s omezenou svéprávností příslušný útvar vyžádá pro účely předcházení, vyhledávání nebo odhalování trestné činnosti anebo stíhání trestných činů nebo zajišťování bezpečnosti České republiky, veřejného pořádku nebo vnitřní bezpečnosti provedení všech identifikačních úkonů.“ Obviněným je přitom myšlena osoba obviněná z úmyslného trestného činu a podezřelým osoba, které bylo sděleno podezření ze spáchání trestného činu.

Již ze zřejmého porovnání těchto dvou ustanovení je zřejmé, že zatímco dle ZoPČR policejní orgán u jmenovaných osob identifikační úkony provést může (a to při dodržení zákonem stanovených principů, včetně principu přiměřenosti dle § 11 písm. c) ZoPČR, dle něhož je policista a zaměstnanec policie povinen postupovat tak, aby případný zásah do práv a svobod osob, vůči nimž směřuje úkon, nebo osob nezúčastněných, nepřekročil míru nezbytnou k dosažení účelu sledovaného úkonem), dle pokynu policejního prezidenta má k provedení identifikačních úkonů dojít vždy u každého obviněného a podezřelého z úmyslného trestného činu.

Jinak řečeno, pokyn policejního prezidenta (který nadto není obecně závazným právním předpisem a zavazuje pouze policisty) na újmu práv obviněných, podezřelých i dalších osob, na kterých mohou být identifikační úkony provedeny, významně rozšiřuje podmínky pro provedení identifikačních úkonů. Takový stav je zjevně nepřijatelný, neboť staví policejní orgán do pozice, kdy v některých případech musí volit mezi porušením § 11 písm. c) ZoPČR a porušením pro něj závazného pokynu policejního prezidenta.

Naplnění účelu identifikačních úkonů

Jak vyplývá z § 65 ZoPČR i z pokynu policejního prezidenta, účelem provádění identifikačních úkonů má být budoucí identifikace takové osoby a tím předcházení, vyhledávání nebo odhalování trestné

činnosti, stíhání trestných činů a zajišťování bezpečnosti České republiky, veřejného pořádku nebo vnitřní bezpečnosti.

Odběr biologických vzorků, otisků prstů či provádění jiných identifikačních úkonů, na jejichž podkladě může v budoucnu dojít k předejití či odhalení trestné činnosti pro případ recidivy je v některých případech zcela jistě žádoucí. Využití takto získaných informací o obviněných či podezřelých si lze velmi dobře představit u případů znásilnění, závažné násilné trestné činnosti apod. V žádném případě však naplnění výše uvedeného účelu nelze očekávat u obviněných či podezřelých v případech hospodářské kriminality či jiných druhů kriminality, kdy pachatele fakticky nelze usvědčovat identifikačními úkony zajištěným materiálem (nález otisků prstů či DNA obviněného na místě činu apod. nepřipadá např. u daňových deliktů reálně v úvahu). V takových případech nemůže být provedením identifikačních úkonů zjevně dosaženo jejich účelu a policistovi nezbyvá než volit mezi porušením zákona, dle něhož může k provedení identifikačního úkonu přistoupit jen tehdy, pokud jím lze dosáhnout jeho účelu, a porušením pokynu policejního prezidenta, dle něhož má k identifikačnímu úkonu přistoupit v každém případě, jak již bylo uvedeno výše.

Důsledkem shora citovaného pokynu policejního prezidenta je tedy to, že by všem obviněným a podezřelým (byť z relativně málo závažné trestné činnosti či z trestné činnosti, jejíž recidiva nemůže být za pomoci odebraných vzorků fakticky nikdy odhalena) měly být odebrány vzorky DNA, otisky prstů a měly by s nimi být provedeny i další identifikační úkony uvedené (avšak veřejnosti neznámé) v pokynu policejního prezidenta. Zda se tak skutečně stane, je čistě na vůli a osobním výkladu konkrétního policisty.

Absence právní úpravy nakládání s odebranými vzorky

Je zřejmé, že biologický vzorek obsahující DNA je nosičem informací, podle nichž může být konkrétní osoba identifikována vč. mnoha zcela osobních údajů v DNA obsažených. Dalším významným problémem, který s prováděním identifikačních úkonů (a zejména pak s odběrem biologických vzorků obsahujících DNA obviněných) souvisí, proto je absence jakékoliv zákonné úpravy, dle které má být s odebranými vzorky nakládáno.

V případě odběru vzorků tak obviněný či podezřelý nemá jakoukoliv možnost zjistit, jak bude se vzorky, které nesou řadu citlivých osobních údajů o jeho osobě, nakládáno, které osoby a za jakých podmínek k nim budou mít přístup, jakým způsobem mohou být využity, zda a jak lze dosáhnout vyřazení vzorků z databáze atd. Paradoxní proto je, že způsob nakládání s takto získanými vzorky je upraven toliko pokynem policejního prezidenta, jehož znění je, jak už bylo uvedeno shora, veřejnosti v podstatné části nepřístupné.

Ačkoliv se o možnosti přijmout zákon, který by výše uvedenou problematiku upravoval (zákon o DNA) dlouhodobě spekuluje, dosud k němu nedošlo a ani v současné době se nejedná při přípravě nové legislativy o prioritě.

Judikatura Evropského soudu pro lidská práva

Identifikačními úkony se ve své judikatuře podrobně zabýval i Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“), a to v případě S. AND MARPER v. THE UNITED KINGDOM[1], z něhož cituji následující pasáže:

„The Court cannot, however, disregard the fact that, notwithstanding the advantages provided by comprehensive extension of the DNA database, other Contracting States have chosen to set limits on the retention and use of such data with a view to achieving a proper balance with the competing interests of preserving respect for private life. The Court observes that the protection afforded by

Article 8 of the Convention would be unacceptably weakened if the use of modern scientific techniques in the criminal-justice system were allowed at any cost and without carefully balancing the potential benefits of the extensive use of such techniques against important private-life interests.“

„the Court is struck by the blanket and indiscriminate nature of the power of retention in England and Wales. The material may be retained irrespective of the nature or gravity of the offence with which the individual was originally suspected or of the age of the suspected offender; fingerprints and samples may be taken – and retained – from a person of any age, arrested in connection with a recordable offence, which includes minor or non-imprisonable offences. The retention is not time-limited; the material is retained indefinitely whatever the nature or seriousness of the offence of which the person was suspected. Moreover, there exist only limited possibilities for an acquitted individual to have the data removed from the nationwide database or the materials destroyed (see paragraph 35 above); in particular, there is no provision for independent review of the justification for the retention according to defined criteria, including such factors as the seriousness of the offence, previous arrests, the strength of the suspicion against the person and any other special circumstances.“

„In conclusion, the Court finds that the blanket and indiscriminate nature of the powers of retention of the fingerprints, cellular samples and DNA profiles of persons suspected but not convicted of offences, as applied in the case of the present applicants, fails to strike a fair balance between the competing public and private interests and that the respondent State has overstepped any acceptable margin of appreciation in this regard. Accordingly, the retention at – 6 – issue constitutes a disproportionate interference with the applicants' right to respect for private life and cannot be regarded as necessary in a democratic society. This conclusion obviates the need for the Court to consider the applicants' criticism regarding the adequacy of certain particular safeguards, such as too broad an access to the personal data concerned and insufficient protection against the misuse or abuse of such data.“

„Accordingly, there has been a violation of Article 8 of the Convention in the present case.“

Neboť právní úprava preventivního provádění identifikačních úkonů (zejména odběru vzorků DNA a otisků prstů) je v českém právním řádu obdobná právní úpravě Velké Británie, kterou se v judikátu ESLP zabýval (možnost odběru vzorků dle volné úvahy Policie bez ohledu na závažnost a charakter údajné trestné činnosti a osobu obviněného, velmi omezená možnost domáhat se odstranění vzorků z příslušné databáze atd.) a dospěl k jednoznačnému závěru o rozporu této úpravy s čl. 8 Úmluvy, ve světle shora citované judikatury ESLP je zřejmé, že oprávnění Policie dle § 65 ZoPČR, natož pak doplněné o pokyn policejního prezidenta, je rovněž nepřiměřeně široké a ustanovení jako takové je zřejmě v rozporu s čl. 8 Úmluvy, potažmo v rozporu s ústavním pořádkem České republiky.

Z judikatury ESLP, která ukazuje na rozpor ustanovení § 65 ZoPČR s ústavním pořádkem tedy vyplývá, že toto ustanovení nelze vykládat jako neomezenou možnost Policie ČR provádět identifikační úkony vůči jakémukoliv obviněnému z úmyslného trestného činu bez ohledu na povahu a závažnost trestného činu. Naopak je třeba důsledně hodnotit nezbytnost provedení tohoto úkonu a jeho účelnost a přistoupit k němu pouze v případech, kdy lze očekávat skutečnou využitelnost odebraných vzorků v praxi (typicky tedy v případech závažných násilných trestných činů). Takový výklad je přitom v přímém rozporu se zněním pokynu policejního prezidenta, podle kterého v současné době policejní orgány v České republice postupují.

Možnosti obrany proti nezákonně provedeným identifikačním úkonům

Pokud tedy přijmeme závěr o nezákonnosti provedení identifikačních úkonů v případech, kdy zjevně

není dána účelnost takových úkonů, nabízí se otázka, zda se může obviněný či podezřelý provedení těchto úkonů účinně bránit.

Prvním problémem je nepochybně časová tíseň, neboť policejní orgán obviněného zpravidla buď vyzve k dostavení se k identifikačním úkonům několik dnů předem, ještě častější však zřejmě bude provedení těchto úkonů v rámci jiných úkonů prováděných s obviněným či podezřelým (obvykle jejich výslechy) bez předchozího upozornění. V takovém případě často nezbude, než se identifikačním úkonům podrobit, jinak by obviněný či podezřelý riskoval, že policejní orgán přistoupí k překonání odporu dle § 65 odst. 2 ZoPČR.

Pokud by se chtěl obviněný či podezřelý bránit provedení identifikačních úkonů procesně (ať už před jejich provedením tím, že by se domáhal vyslovení zákazu tyto úkony provést, nebo následně tím, že by se domáhal odstranění odebraných vzorků z příslušných databází), je třeba využít prostředky správního soudnictví. Provedení identifikačních úkonů ve smyslu § 65 ZoPČR je úkonem, při němž Policie nevystupuje jako orgán činný v trestním řízení, a v takovém případě je ochrana před zásahem Policie zaručena prostředky správního soudnictví. K těmto závěrům dospěl ve své judikatuře Ústavní soud ČR. V této souvislosti Ústavní soud zároveň konstatoval, že Policie ČR sice získává osobní údaje stěžovatele v souvislosti s trestním řízením, avšak nikoli jako orgán činný v trestním řízení. Plní v podstatě úkoly v oblasti veřejné správy tím, že vytváří a spravuje databázi údajů použitelných pro pátrání po trestné činnosti a její potírání.[2]

Jako obrana proti provádění identifikačních úkonů policejním orgánem se tedy nabízí žaloba proti nezákonnému zásahu, pokynu nebo donucení správního orgánu podle § 82 a násl. zákona č. [150/2002](#) Sb., soudního řádu správního. V praxi však dosud chybí judikatura, která by naznačovala, jak se k výše uvedeným závěrům o nezákonnosti provádění identifikačních úkonů v některých případech správní soudy postaví.

Závěr

Z výše uvedeného je zřejmé, že již samotné znění § 65 ZoPČR je problematické a může být zneužíváno k bezdůvodnému provádění identifikačních úkonů, kterými je významně zasahováno do osobnostních práv obviněných a podezřelých. Vydáním pokynu policejního prezidenta byl však tento stav eskalován do té míry, že jsou policisté k těmto leckdy zcela neopodstatněným zásahům do osobnostních práv obviněných a podezřelých (a tedy k nezákonnému postupu) nuceni.

Nezbývá proto než doufat, že v brzké době dojde jednak k přijetí legislativy upravující nakládání s odebranými vzorky, jednak k uvedení právní úpravy do takového stavu, aby k získávání a uchovávání vzorků obsahujících citlivé údaje, jako je DNA, mohlo docházet pouze ve skutečně odůvodněných případech v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

JUDr. Jiří Richter,
advokátní koncipient

[KŠD LEGAL advokátní kancelář s.r.o.](#)

CITY TOWER
Hvězdova 1716/2b
140 00 Praha 4

Tel.: +420 221 412 611
Fax: +420 222 254 030

---

[1] Dostupné na www, k dispozici >>> [zde](#).

[2] Usnesení Ústavního soudu ČR č. IV. ÚS 1202/14 ze dne 1. 7. 2014.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)